

Rapport med erfarenheter från Skatteverkets kontroll av utländska direktpensioner

1 Sammanfattning

Skatteverket har genomfört en riktad kontroll av svenska privatpersoner som har mottagit så kallad direktpension från utlandet, en form av tjänstepension från arbetsgivare.

Syftet med kontrollen var att undersöka om det fanns risk för att utbetalningar från utländska direktpensioner inte har beskattats på rätt sätt. Syftet var också att se hur den här typen av internationell skattestruktur kan se ut. Genom att Skatteverket inriktar sig mot ett specifikt fenomen uppnås förhoppningsvis en större effekt av genomförda åtgärder och bättre kännedom om orsaker till eventuell felredovisning.

Kontrollen har omfattat utredningar av 115 privatpersoner. Av dessa har 82 personer (71,3 procent) utretts med ändrad skatt som följd. De granskade privatpersonerna påfördes ytterligare skatt att betala på sammanlagt 50,9 miljoner kr, varav 9,7 miljoner kronor var skattetillegg. Den genomsnittliga skatteändringen är runt 620 000 kronor per person. För 18 personer är höjningen av skatt att betala över 1 miljon kronor vardera.

Med hänsyn till att ett stort antal av de granskade privatpersonerna påförts tillkommande skatt och att endast ett begränsat antal av utredningarna inte resulterade i beskattningsändringar får kontrollen anses väl motiverad. Misstanken att det funnits risk för betydande skatteundandragande har bekräftats.

För att underlätta för den enskilde har Skatteverket exempelvis förtydligat informationen om utländska pensionslösningar under rättslig vägledning på Skatteverket.se. Skatteverket ser ett fortsatt behov av riktade informationsinsatser för att minska oavsiktliga fel.

2 Bakgrund

Om urvalet

Skatteverket har utifrån det internationella automatiska utbytet tillgång till stora mängder finansiell information från utlandet. CRS står för Common Reporting Standard och det är OECD:s rapporteringsnorm för utbyte av upplysningar om finansiella konton mellan olika stater och jurisdiktioner (Standard for automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters).

DAC 2 är ett informationsutbyte som baseras på EU-direktiv. Det omfattar i princip de bestämmelser som finns i CRS, det vill säga det är ett utbyte av upplysningar om finansiella konton mellan EU:s medlemsstater. Uppgifterna lämnas för varje kalenderår av rapporteringsskyldiga finansiella institut till skattemyndigheten i respektive land, därefter

Gunnar Ihrén
010-572 21 26
gunnar.ihren@skatteverket.se

skickas informationen till Sverige och Skatteverket. Den internationella standarden för informationsutbyte medger inte möjlighet att utsöka den här typen av pensionslösningar exklusivt inom ramen för det internationella kontrollmaterialet.

Genom olika bearbetningar av informationen har Skatteverket kunnat identifiera tänkbara mottagare, fysiska personer, av pensionslösningar. Den bearbetade kontrollinformation har resulterat i identifiering av finansiella institut, pensionsadministratörer, som förvaltar finansiella konton med svenska fysiska personer som indirekta förmånstagare. Vidare har Skatteverket kunnat utläsa saldon för dessa finansiella konton samt om uttag har gjorts ur finansiella konton.

Vad är direktopension?

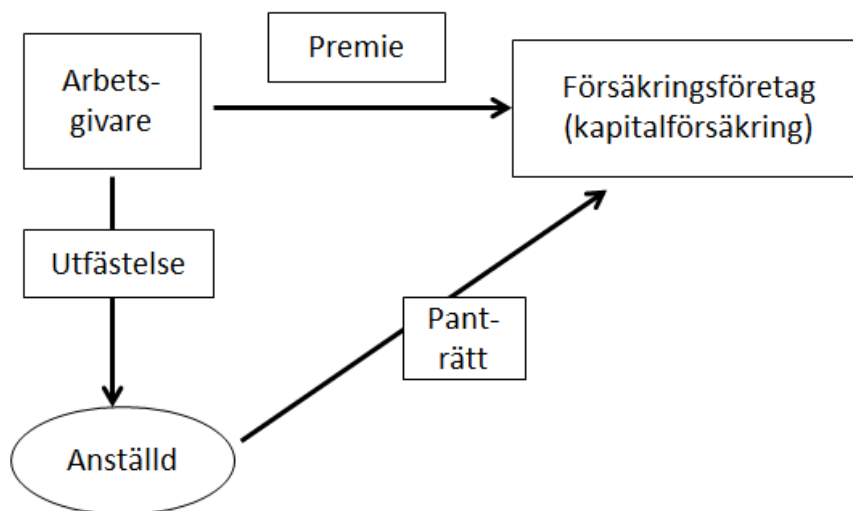
Direktopension är inget begrepp som finns i lagtexten. Med ett avtal om direktopension menas här ett pensionsavtal som inte är tryggt i någon av de svenska pensionsformer som är avdragsgilla för arbetsgivare, att pensionen betalas ut av arbetsgivaren eller av någon annan på uppdrag av arbetsgivaren samt att den anställda beskattas först när pensionen betalas ut.

I ett avtal om direktopension kan löftet om de framtida pensionsutbetalningarna till den anställda säkerställas av arbetsgivaren på olika sätt. Vanligtvis framgår det av avtalet om och i sådana fall hur direktopensionen ska säkerställas. Arbetsgivaren lämnar i normalfallet en tillgång som säkerhet för pensionsavtalet.

Vid arbete i utlandet kan pensionen för den anställda säkerställas genom en av arbetsgivaren tillhandahållen utländsk pensionsplan. Detta beror på att den anställde under tiden i utlandet inte ingår i det svenska pensionssystemet. Det är vanligt att arbetsgivaren tryggar den anställdes pensionsrätt genom en pensionsplan som arbetsgivaren tillhandahåller. Tryggandet kan ske genom att arbetsgivaren avsätter medel till pensionsplanen, exempelvis genom att löpande göra inbetalningar till pensionsplanslösningen. Den anställda ska enligt praxis inte beskattas för ett säkerställande av tjänstepension genom pensionsplanslösning. Den anställda beskattas i stället när arbetsgivaren eller pensionsadministratören betalar ut tjänstepensionen.

Säkerställande av direktopension genom panträtt i en kapitalförsäkring

Ett annat sätt att säkerställa en utfästelse om direktopension är att den anställde har panträtt i en arbetsgivarägd kapitalförsäkring för vilken arbetsgivaren betalar en premie. Den lösningen är vanlig vid arbete i Sverige.

Att säkerställa tjänstepension genom att arbetsgivaren betalar premier till en pantsatt kapitalförsäkring är inte en avdragsgill trygghandform. Normalt gör arbetsgivaren en avsättning i balansräkningen. För att arbetsgivaren ska få avdrag för en avsättning i balansräkningen krävs att avsättningen är gjord enligt tryggandelagens bestämmelser och att arbetsgivaren har kreditförsäkrat pensionsutfästelsen. Arbetsgivaren lämnar i normalfallet en tillgång som säkerhet för pensionsavtalet. Den anställda kan vara panthavare i tillgången som arbetsgivaren äger. I den riktade kontrollen har därefter arbetsgivarens pensionsutfästelse med tillhörande kapitalförsäkring överlåtits till utländsk pensionsadministratör som genom detta övertar ansvaret för att betala ut pensionen till privatpersonen.

Begränsat skattskyldiga arbetsgivare är generellt inte skyldiga att betala avkastningsskatt för utländska kapitalförsäkringar, istället ska den som har panträtt i den utländska arbetsgivarägda kapitalförsäkringen, den anställda, betala avkastningsskatten för den pantsatta kapitalförsäkringen. Samma sak gäller om arbetsgivaren har överlåtit den pantsatta kapitalförsäkringen till ett utländskt administrationsföretag.

Den anställda ska enligt praxis inte beskattas för ett säkerställande av tjänstepension genom direktpensionslösning. Den anställda beskattas istället när arbetsgivaren eller pensionsadministratören betalar ut tjänstepensionen.

3 Genomförande

Skatteverkets utredning har gått till så att de personer som identifierats som aktuella att utreda har fått en skriftlig fråga från Skatteverket där de har ombetts berätta vad den utländska kontrollinformationen avser. De har också fått svara på om något av detta har redovisats i inkomstdeklarationen.

I de fall som Skatteverket inte har fått något eller ett bristfälligt svar, eller där det inte går att bedöma hur upplägget ser ut, har Skatteverket begärt hjälp från andra länder genom informationsutbyte på begäran. Vi har då genom skattemyndigheter i andra länder kunnat fråga utländska pensionsadministratörer och utländska finansiella institut om uppgifter för

Gunnar Ihrén
010-572 21 26
gunnar.ihren@skatteverket.se

berörda fysiska personer. Skatteverket har även begärt bakomliggande underlag, exempelvis avtal med mera. Inom informationsutbytet på begäran har Skatteverket fått snabba och bra svar från de länder som vi ställt frågor till. Det internationella samarbetet har underlättat väsentligt för Skatteverkets utredningsarbete och är ett gott exempel på när informationsutbytet fungerar mycket väl. Det har också medfört att utredningstiden i ärendena har kunnat hållas nere till fördel för den enskilde.

Den absoluta merparten av utredningarna har avslutats med ett förslag till beslut i vilket Skatteverket redovisar föreslagna beskattningsändringar och grunderna till dessa. Den som utredningen avser har därefter att lämna synpunkter och om inget nytt framkommer så beslutar Skatteverket enligt förslaget. Om det inte har lämnats uppgifter om direktpensionslösningen i inkomstdeklaration kan det även bli aktuellt att ta ut skattetillägg. Skattetillägget uppgår i normalfallet till 40 procent av den oredovisade skatten.

4 Kontrollen i siffror

Den riktade kontrollen har pågått från tredje kvartalet 2019 till första kvartalet 2023. Totalt har Skatteverket granskat 115 privatpersoner. Utredningen har skett genom så kallad skrivbordskontroll. Av dessa ärenden har 82 personer (71,3 procent) utretts med resultatet ändrad skatt. Inget av ärendena har medfört lägre skatt att betala. De granskade privatpersonerna påfördes ytterligare skatt att betala på sammanlagt 50 889 041 kronor, varav 9 711 987 kronor var skattetillägg.

Den genomsnittliga skatteändringen var 620 598 kronor per person. För 18 personer var höjningen av skatt att betala över 1 miljon kronor vardera. Det högsta beloppet att betala inom kontrollen var på 2 599 670 kronor, varav 730 168 kronor var skattetillägg.

Kontrollen har varit avgränsad till oredovisad utländsk direktpension och därtill direkt anknutna skattefrågor. Ändringarna i beskattningen har i princip nästan uteslutande avsett betydande skatteundandragande som oredovisade pensionsinkomster. Undantaget är 14 privatpersoner som har påförts avkastningsskatt på utländsk kapitalförsäkring om sammanlagt 556 440 kronor. Detta avser utländska kapitalförsäkringar med utfästelse om direktpension och kapitalförsäkringen har pantsatts till privatpersoner. I dessa fall ska privatpersonen betala avkastningsskatt för utländsk kapitalförsäkring.

5 Exempel från utredningar

Fåmansföretagaren i västra Sverige

En företagare i ett fåmansaktiebolag i västra Sverige gjorde i början av 2000-talet via sitt eget fåmansbolag en avsättning för direktpension på drygt 1,5 miljoner kronor. Pensionskapitalet ska börja betalas ut när han når pensionsålder. För att säkerställa utfästelsen köpte fåmansbolaget en kapitalförsäkring med samma belopp hos ett utländskt kapitalförsäkringsbolag. Fåmansbolaget ägde kapitalförsäkringen men fåmansföretagaren hade panträtt i försäkringen. Av direktpensionsavtalet framgår det även att beloppet ska beskattas vid utbetalning. Kort efter att direktpensionsavtalet tecknades överlät

Gunnar Ihrén
010-572 21 26
gunnar.ihren@skatteverket.se

fåmansbolaget kapitalförsäkringen till en utländsk pensionsadministratör som också övertog ansvaret för att direktpensionen skulle utbetalas.

När fåmansföretagaren nådde pensionsåldern började hen plocka hem medlen från sin direktpensionslösning. Vid utbetalningstillfällena påtalade den utländska pensionsadministratören att de utbetalda pensionsbeloppen skulle tas upp till beskattning i Sverige. Fåmansföretagaren valde dock att inte ta upp beloppen i sina deklarationer.

Då beloppen var att anse som inkomst av tjänst genom pension skulle beloppen tagits upp till beskattning. Eftersom fåmansföretagaren inte redovisat inkomsterna i sin deklaration beskattades personen i efterhand för de utbetalda pensionerna. Då kapitalförsäkringen har ägts av den utländska pensionsadministratören men fåmansföretagaren har haft panträtt så har han även påförts avkastningsskatt för utländsk kapitalförsäkring för dessa år.

Skatteverket gjorde även en brottsanmälan till Ekobrottsmyndigheten. Fåmansföretagaren dömdes för skattebrott till villkorlig dom med samhällstjänst. Påföljden motsvarade fängelse i fyra månader.

Den utlandsanställda i svenskt storföretag

En person har jobbat utomlands under ett par år på ett svenskt, internationellt storföretag. Under tiden utomlands får hen ingen svensk pensionsgrundande inkomst eftersom lönen inte betalas ut av den svenska arbetsgivaren. Arbetsgivaren har därför skapat en pensionslösning/-plan. En avsättning gjordes varje månad och betalades till denna lösning. Inbetalningarna gjordes under 1990-talet och början av 2000-talet.

Alla medel som avsattes i pensionsplanen placerades i en trust och administrerades av ett bolag utomlands med rätt att bedriva försäkringsrörelse. Detta bolag har sedan skapat en kapitalförsäkring där arbetsgivaren står som försäkringstagare, men det är den anställdes liv som är försäkrat. Medlen i försäkringen ska betalas ut till den anställde när denne uppnått en viss ålder.

Den anställde har tagit ut pengarna som en klumpsumma när pensionsålder uppnåtts. Ingen redovisning av utbetalningen har skett i deklarationen. Skatteverket har uppmärksammat utbetalningen utifrån information från det automatiska informationsutbytet. En fråga har skickats till den anställda som har svarat att hen uppfattat att betalningen var skattefri då den härrör från en kapitalförsäkring. I svaret uppgavs även att handlingar avseende betalningar och pensionsplan saknas.

Skatteverket skickade en begäran om handräckning till det land där pensionsadministratören finns för att få in underliggande information och avtal. Utbytet har varit mycket lyckat på så sätt att efterfrågade information har inkommit samt att svarstiden har varit mycket snabb.

Utifrån svaret på Skatteverkets handräckning gjordes bedömningen att den utbetalda klumpsumman om drygt 1,3 miljoner kronor skulle beskattas som pension. Totalt påfördes strax under 800 000 kronor i skatt och kring 300 000 kronor i skattetillägg. Den uppgivna "kapitalförsäkringen" i ärendet saknade riskmoment. De avsatta pensionsrätterna blev dock först disponibla för den anställda vid utbetalningen. Utbetalningar från pensionsplanen är

Gunnar Ihrén
010-572 21 26
gunnar.ihren@skatteverket.se

därför att anse som pension som betalas ut på grund av tidigare tjänst ”på annat sätt än genom försäkring”.

6 Slutsatser

Sammanfattningsvis har en hög andel av de granskade privatpersonerna påförts tillkommande skatt och skattetillägg. Inom urvalet har iakttagits såväl skatteundandragande som oavsiktliga fel.

Skatteverket konstaterar att det finns betydande kunskapsluckor om såväl upptäcktsrisk med anledning av det internationella informationsutbytet. Vi bedömer att det även finns ett mått av ”chansning” bland vissa av de som granskats. Det är även många av kunderna som uppger att de har fått information från sina arbetsgivare eller andra aktörer att ersättningarna ska vara skattefria i Sverige. Skatteverket och domstolarna är dock av annan uppfattning. Däremot så kan den invändningen leda till nedsättning av skattetillägget.

Eftersom utredningarna inte kan automatiseras är utredningarna resurskrävande. Skattefelet är dock högt i den riktade granskningen. Det är därför fortsatt aktuellt att Skatteverket granskar utbetalda utländska direktpensioner som kan hittas genom det internationella automatiska utbytet av finansiell information. Att kombinera vårt arbete med andra åtgärder än kontroll är nödvändigt. För att underlätta att rätt skatt betalas finns ett fortsatt behov av att arbeta med vägledning och information, exempelvis på Skatteverkets hemsida.